

Tlačová konferencia Národnej banky Slovenska

dňa 24. 11. 2016

Martina Solčányiová, hovorkyňa NBS

Dobrý deň, vítam vás na dnešnej tlačovej konferencii k Správe o finančnej stabilite k novembru 2016, ktorú vám predstavia člen Bankovej rady Národnej banky Slovenska a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom, pán Vladimír Dvořáček, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni, pán Marek Ličák, a pán Štefan Rychtárik z toho istého odboru. Správa bude zverejnená o 14:30 h na stránke NBS, embargo je do skončenia tlačovej konferencie. Nech sa páči, pán výkonný riaditeľ, máte slovo.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

Ďakujem pekne, vážené dámy, vážení páni, dovoľte, aby som uviedol Správu o finančnej stabilite, ktorú dnes zverejňujeme, jej základné charakteristiky, Správa o finančnej stabilite tak ako vždy mapuje hlavné trendy a riziká v slovenskom finančnom sektore, konštatujeme v nej, že to, čo malo priaznivý vplyv na finančnú stabilitu, bola domáca ekonomika, ktorá v roku 2016 pokračovala v stabilnom raste, pričom pozitívny vplyv na tento rast mal nielen export, zahraničný obchod, ale aj domáca spotreba, ktorá bola podporovaná priaznivým vývojom na trhu práce. Pokiaľ by sme hľadali to najvýznamnejšie a najdôležitejšie, pokiaľ ide o trendy v slovenskom finančnom sektore, musíme opäť hovoriť o raste úverov v sektore domácností. Čiže tomu sa venuje dôležitá časť tejto Správy, a to tak v oblasti úverov na bývanie, ako aj spotrebiteľských úverov. Zaznamenali sme dynamický rast objemu úverov, ktoré boli poskytnuté domácnostiam, spotrebiteľské úvery rastú veľmi rýchlo a patríme medzi krajiny v rámci Európskej únie, kde úvery na bývanie rastú najrýchlejšie. Pokiaľ by sme hľadali ten dôvod, prečo aj v tomto roku bol taký dynamický rast úverov na bývanie, musím spomenúť legislatívnu zmenu, ktorá platí od marca a ktorá stanovila strop na poplatok za predčasné splatenie úveru na bývanie. Odporovali sme dôsledok, dôsledok je približne zdvojnásobenie objemu úverov, ktoré sa refinancovali, a takisto v tomto období došlo aj k skokovému poklesu úrokových sadzieb. Pokiaľ ide o spotrebiteľské úvery, takisto v tejto oblasti pokračuje dynamický rast, tieto úvery nám rastú dvojcifernými číslami už niekoľko rokov, aj keď konštatujeme, že v tomto roku je tu už istý mierny pokles dynamiky. Patríme ku krajine s druhým najrýchlejším rastom v rámci Európskej únie, čiže už nie sme prví. Pokiaľ ide o podnikový sektor, tento sa takisto priaznivo vyvíja, úverovanie podnikového sektora, a došlo tu k stabilizácii dynamiky, ktorá sa medziročne pohybuje niekde na úrovni 6 %, čo je

takisto veľmi pekné číslo, pamätáme sa, že v minulosti nám tento sektor po kríze stagnoval. Ruka v ruke s takýmto veľkým rastom však prichádzajú isté riziká, tých rizík je v tej Správe pomenovaných viacero, ja okomentujem len niektoré z nich, venujeme sa pomerne podrobne v Správe ziskovosti bánk a poisťovní. U bánk nájdete síce čísla pri medziročnom porovnaní, že zatiaľ majú ten rast vyšší ako v roku minulom. Ale keď si odrátate jednorazový vplyv alebo jednorazové vplyvy, ktoré tu boli, tak už tu sledujeme medziročný pokles, a preto sme si urobili simuláciu ziskovosti na nasledujúce tri roky. Z tejto simulácie nám vyšlo, že už v budúcom roku budeme vidieť pokles ziskovosti bankového sektoru, a tento trend, aj keď miernejšie, bude pokračovať aj v rokoch 2018 a 2019. Osobitne je to citlivé u bánk, ktoré sú retailovo orientované tak, ako naše banky, keďže sa stále pohybujeme v prostredí nízkych úrokových sadzieb, toto prostredie na retailovo orientované banky vplyva veľmi výrazne, a preto tu dochádza aj k výraznému poklesu úrokových príjmov. Ruka v ruke s veľkým alebo dynamickým rastom úverov pre domácnosti prichádzajú aj isté dôsledky, jeden z nich, a ten sme ale komentovali nedávno osobitne, je zintenzívnenie tempa zadlžovania domácností, hovorili sme tu o tom minule, že Slovensko sa naozaj dostalo na čelo krajín v rámci regiónu, a to tempo je také, že za niekoľko rokov môžeme dobehnúť v zadlženosti aj krajiny západnej Európy, pričom ale to finančné zabezpečenie a aktíva finančné, ktorými naše domácnosti disponujú, sú oveľa nižšie. Ruka v ruke s tým ide aj nejaký vývoj na trhu nehnuteľností, pokiaľ ide o vplyv úverov na bývanie a ich dostupnosť, prejavuje sa to samozrejme aj v situácii na trhu nehnuteľností, tento trh je naďalej charakteristický rastom cien, a to tak ako na primárnom, tak aj na sekundárnom trhu a stále nám tu narastá dopyt. V ďalšej časti sa zmienim o regulačných opatreniach, ktoré sú takisto významným komponentom, ktoré môžu ovplyvňovať finančnú stabilitu, zmienim sa len o niektorých. Z uvedených dôvodov, pokiaľ ide o rast retailových úverov, sa Národná banka rozhodla zvýšiť mieru proticyklického kapitálového vankúša z 0 na 0,5 %, na pol percenta, ale s odkladom účinnosti od augusta 2017, súčasne Národná banka pripravila jedno opatrenie, ktoré sa týka opatrenia vo vzťahu k úverom na bývanie, a pripravuje opatrenie, ktoré sa bude týkať spotrebiteľských úverov, a precizujeme tu isté pravidlá poskytovania, čiže pravidlá pre poskytovateľov. Pokiaľ ide o úvery na bývanie, chcel by som využiť túto príležitosť a zadeklarovať, že od 1. januára budúceho roka nedôjde k žiadnemu zásadnému sprísňovaniu podmienok. Viem to preukázať tým, že sme v nedávnej minulosti úspešne uzavreli medzirezortné pripomienkové konanie, a všetky rozpory, hlavne tie, ktoré tam boli zo strany Bankovej asociácie, boli odstránené. Tento dokument, toto opatrenie pôjde do krátkeho legislatívneho procesu, potom bude zverejnené a bude platiť od 1. januára, banky ho však poznajú dnes a tie parametre tohto

opatrenia, ktoré by mali mať potenciálne dôsledok v istej forme sprísnenia, majú odloženú účinnosť, budú nabiehať len voľne a pozvoľne a ten stav, ktorý tu budeme mať po 1. 1., bude presne ten istý, ako je dnes, pretože to úvodné obdobie je presne nastavené na tie podmienky, ktoré dnes už na trhu sú. Aj vrátane LTV, aj vrátane otázky finančnej rezervy, aj ďalších aspektov, o ktorých sa tu diskutovalo, a vznikali tu nejaké pochybnosti alebo obavy, čiže nie je vôbec pravda, že dôjde k obmedzeniu úverovania po novom roku. Súčasne už začíname pracovať na opatrení, ktoré sa bude týkať spotrebiteľských úverov, je to samozrejme iná téma, ten priestor nám umožnil schválenie zákona o spotrebiteľských úveroch, ktorý bol v predchádzajúcich dňoch schválený v Národnej rade. Chcel by som sa ešte zmieniť aj o jednom regulačnom opatrení v oblasti poisťovníctva, ako iste dobre viete, veľa sa tu diskutovalo o zavedení povinnosti platiť 8-percentný odvod z predpísaného poistného nielen v oblasti povinného zmluvného poistenia, ale jeho rozšírenie aj na všetky ostatné odvetvia neživotného poistenia. Pred niekoľkými dňami došlo na úrovni gestorského výboru Národnej rady k pozmeňovaciemu návrhu, ktorý zmenil tento návrh, 8 % sa bude týkať len novo uzatváraných zmlúv, my sme prehodnotili samozrejme aj našu analýzu dopadov a dnes môžeme konštatovať, že takto navrhovaná legislatíva nebude mať negatívny dopad na finančnú stabilitu poisťovacieho sektoru ani finančného trhu širšie. Na záver ešte niekoľko viet k odolnosti domáceho finančného sektora, môžeme konštatovať, táto Správa toto konštatovanie prináša, že naďalej pretrváva vysoká odolnosť domáceho finančného sektora voči externým šokom, primeranosť vlastných zdrojov našich bánk síce mierne poklesla, stále však presahuje úroveň 17 %, všetky banky disponujú dostatočnou výškou vlastných zdrojov a aj s rezervou plnia všetky kapitálové požiadavky vrátane vankúšov, ale do budúcnosti aj s ohľadom na tie veci, ktoré sme tu hovorili o ziskovosti, očakávame – aj s ohľadom na rast kapitálovej požiadavky, ktorá v budúcnosti príde a ktorú už dneska banky poznajú, očakávame, že banky budú musieť obmedziť mieru vyplácania dividend v nasledujúcom období. Ďakujem za pozornosť. Marek, nech sa páči, prezentácia.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni v NBS

Tak ďakujem pekne za slovo, ja sa pokúsim len stručne prejsť tie časti, ktoré možno bude potrebné trochu viac rozvinúť, keďže teda z toho, čo je v Správe, už bolo pokryté pánom Dvořáčkovi. Takže začíname klasicky externým prostredím alebo ekonomickým prostredím, keďže to má stále veľký vplyv na stabilitu finančného sektora, v tomto prostredí sme videli mix dobrých aj zlých informácií. Tie dobré sa skôr týkali domáceho ekonomického prostredia, kde sme videli zlepšovanie, či už rast ekonomiky alebo zlepšovanie na trhu práce,

takisto zlepšovanie v podnikovom sektore, čiže väčšinou pozitívne vplyvy na finančnú stabilitu. Ak sa ale pozrieme do zahraničia, vidíme už mix rôznych informácií. A skôr teraz smerujú na tú negatívnu stranu, v prvom rade sme videli spomalenie ekonomického rastu. Či už je to na globálnej úrovni, v rozvíjajúcich sa štátoch, ale takisto aj v eurozóne, čiže to má pre otvorenú ekonomiku, akou je Slovensko, veľký vplyv. Zároveň sme videli na finančných trhoch väčšiu mieru volatility alebo častejších zmien alebo nervozity. Do veľkej miery to trochu súvisí aj s určitými politickými zmenami, ktoré ešte potom spomeniem, napríklad hlavne brexit, ktorý spôsobil určitú väčšiu, zvýšenú volatility hlavne po referende v Británii. Z takých rizík, ktoré by sme ešte mohli spomenúť, určite stále patrí riziko bankového sektora v eurozóne, hlavne teda riziko vo vybraných bankových sektoroch, týka sa to jednak vyššieho stavu zlyhaných úverov, ale takisto znova a častejšie sa otvára otázka dopadu nízkych úrokových sadzieb na biznis model európskeho bankovníctva. Dokonca ešte vo väčšej miere ako v Spojených štátoch. Naďalej ešte platí riziko, ktoré spomínajú takmer všetky centrálné banky, a to je riziko náhlych zmien cien a hlavne náhleho možného nárastu cien, ktorý súvisí s tým, že veľa rizikovejších aktív v súčasnosti má veľmi vysoké ceny a tie môžu následne klesnúť. Takže toľko k externému prostrediu a ďalej by som prešiel už konkrétne k nášmu finančnému sektoru. Začali by sme finančnou pozíciou bankového sektora, tak ako už bolo spomínané, ziskovosť bola vystavená viacej negatívnym trendom. Aj keď na prvý pohľad to vyzerá veľmi pozitívne, keďže ziskovosť nám oficiálne narástla o 6 %, ak sa len pozriem podstatne hlbšie, vidíme, že po odrátaní tých jednorazových vplyvov ziskovosť medziročne klesla asi o 8 %. Už viackrát sme spomínali v minulosti, že najpodstatnejšiu časť ziskovosti tvoria úrokové príjmy. V tom sme možno odlišní od bankových sektorov v iných štátoch, skutočne naše banky sú závislé od toho, aký objem úverov poskytnú a aké úrokové marže majú vlastne z tých jednotlivých sektorov. V súčasnosti, ako už bolo spomínané, úrokové marže prudko klesajú, a to má zákonite veľký vplyv na ziskovosť bankového sektora. Čisté úrokové marže ešte výraznejšie poklesli hlavne v priebehu tohto roka, čo je vplyv legislatívnej zmeny, ktorá platí od 21. 3. 2016, predpokladáme však, že táto zmena sa ešte výraznejšie prejaví hlavne v roku 2017, keďže zatiaľ sa začala prejavovať, ale ten podstatný dopad pravdepodobne uvidíme až v roku 2017. Z pohľadu vlastných zdrojov, ako už bolo spomínané, stále je relatívne vysoká úroveň, 17 %, čo je ale dôležité spomenúť, postupne nám klesá. To znamená, kým v okolitých štátoch vidíme stále nárast primeranosti, u nás klesá, sú tam dva také hlavné dôvody, prvý je rast úverov, keďže čím rýchlejšie rastú úvery, tým viac kapitálu vám to, obrazne povedané, požiera, ale na druhej strane, máme pomerne vysokú politiku rozdeľovania dividend. To znamená, v posledných rokoch viac ako 75 % zisku bolo

rozdelených formou dividend. Čiže len malá časť zisku ostala vo forme kapitálu. Ďalej by som prešiel k jednotlivým aktivitám v bankovom sektore, veľmi rýchlo pri podnikovom sektore môžeme spomenúť to, že naďalej sme videli rast úverov, aj keď bol trochu miernejší ako po minulé roky, trochu sa nám menila štruktúra, videli sme, že podniky stále viac, to znamená, hlavne o investičné úvery. A menší záujem je hlavne o také prevádzkové – súvisí to do veľkej miery s tým, že podniky sú v podstatne lepšej situácii, čiže prevádzku si vykrývajú väčšinou vlastnými prostriedkami. Pozitívne vnímame to, že tieto trendy rastové vidíme plošne takmer vo všetkých sektoroch. A takisto pri rôznych kategóriách úverov. Ďalej by som prešiel teda k jednej z tých hlavných aktivít bankového sektora, a to úverovanie domácností. Ako už pán Dvořáček spomínal, toto je v súčasnosti tá hlavná aktivita. Trošku to súvisí – to, čo už som spomínal, to znamená, keď vám klesajú sadzby, snahou bánk je poskytnúť čo najväčšie množstvo úverov. Ako máte možnosť vidieť na tom slide, tie rasty sú významné, ako aj pán Dvořáček spomínal pri úveroch na bývanie, najvyšší v Európe pri spotrebiteľských úveroch, sme druhí hneď za Talianskom, čiže v oboch kategóriách sú veľmi vysoké nárasty. Ak si všimnete na tomto grafe, po prijatí našich odporúčaní v roku 2014 došlo k určitej stabilizácii toho rastu. To znamená, naďalej rástli, ale už trochu miernejšie. Teraz po tejto zmene v marci 2016 ten trh znova nám výrazne stúpol. Tých dôvodov je viacero, ale v prvom rade to, že výrazne klesli úrokové sadzby, zostrihala sa konkurencia, výrazne nám stúpilo refinancovanie. Takmer sa zdvojnásobilo, čiže ľudia stále viac si prefinancovali úvery v iných bankách za podstatne nižšie sadzby, zároveň sa nám aj zvýšila miera úverov, kde klienti po vlastných bankách si prerokovali nové podmienky. Lepšie podmienky. Kým v minulosti to číslo bolo relatívne maličké, teraz vidíme, že nám výrazne narástlo. Zároveň aj tá nižšia sadzba spôsobila, že stále viac aj nových klientov stúpalo do bankového sektora. To znamená, ich schopnosť zobrať si úver sa výrazne zvýšila. Čiže ten pokles sadzieb mal skutočne veľmi široký dopad na celý trh úverov. Ako už pán Dvořáček spomínal, tento vývoj má vplyv aj na ostatné oblasti. V prvom rade, a to, čo my najčastejšie spomíname, je zadlženosť, ako už bolo spomínané, v zadlženosti výrazne rastieme, ešte v roku 2010 v tomto regióne sme boli, myslím, že druhí od konca, posledné bolo Rumunsko, v súčasnosti sme už jeden z najviac zadlženejších. Zároveň tí, ktorí sú prví, myslím, že sú to Estónci, majú klesajúci trend, my máme rast. Čiže onedlho budeme lídrom aj v celom tomto našom regióne. Tu vám možno spomeniem, prečo tak často spomíname to riziko zadlženosti. Prečo v podstate v každej Správe hovoríme, že to sledujeme a že je to dôležité. Dôvod je veľmi jednoduchý. Pokiaľ vstupujete do ťažkého obdobia, napríklad do nejakého ekonomického šoku, do recesie s vysokou zadlženosťou, tak vaša reakcia je vždy oveľa citlivejšia. To znamená, ak stratíte

prácu, alebo vám poklesne príjem a ste príliš zadlžení, vždy vaša reakcia je citlivejšia ako v prípade, že by váš dlh bol menší. Podobne aj banky ak vstupujú do recesie s portfóliom, kde majú strašne veľa veľmi vysoko zadlžených klientov, tie straty zväčša bývajú podstatne väčšie. Čiže treba si uvedomiť, že tá zadlženosť, aj keď v prvom momente vyzerá možno zaujímavo, lákavo, koniec koncov v tých zlých časoch môže pôsobiť ako veľmi ťažké bremeno pre všetkých zúčastnených. Pán Dvořáček spomínal trh nehnuteľností, čiže viac-menej pokračovali trendy, ktoré sme spomínali v našej májovej Správe, ceny nehnuteľností vzrástli medziročne na úrovni, myslím, že 9 % za celé Slovensko, naďalej vlastne vidíme určité nerovnováhy, hlavne pokles ponuky bytov na sekundárnom trhu a stále viac bytov sa kupuje viac-menej na papieri. Dobre, teraz prejdem k tej jednej z podstatných častí našej Správy. Venujeme sa tu na viacerých stranách, tu je to len jeden slide, ale pokúsim sa ho veľmi stručne zhodnotiť, čo sme sa pokúsili urobiť. Už v májovej Správe sme robili niečo podobné. Tam sme sa zamerali na to, aká je udržateľnosť úrokových príjmov, ale, ako som spomínal, v marci nastala určitá legislatívna zmena, zostrila sa nám konkurencia a ten trh sa výrazne zmenil. Čiže teraz sme sa znova pozreli na to, čo môžeme očakávať v nasledujúcich rokoch, ale nielen s úrokovými príjmami, ale s celou ziskovosťou. Čiže nasimulovali sme viac-menej pokračovanie súčasných trendov, ešte mierne zníženie úrokových sadzieb, hlavne teda pri úveroch na bývanie, takisto pri spotrebiteľských, pretože pri spotrebiteľských sme stále nad európskym priemerom, ale konkurencia je stále silnejšia. Čiže aj tam očakávame, že sadzby pôjdu čiastočne dole. Tiež sme predpokladali, že trh úverov alebo tempo rastu úverov trochu spomalí. Výsledok je taký, že očakávame, že hlavne v roku 2017, a to hlavne teda vplyvom tej legislatívnej zmeny, kde dôjde k prefinancovaniu portfólia na podstatne nižšie sadzby, spôsobí relatívne prudký pokles úrokových príjmov. Zároveň nám budú kolísať ešte príjmy z cenných papieroch a podobne, z iných oblastí - čiže celkovo očakávame, že ziskovosť v horizonte 3 rokov by mohla poklesnúť až o 50 % v celom bankovom sektore, čo je pomerne významná zmena pre celý bankový sektor. Takisto ak sa pozrieme hlbšie na bankový sektor, vidíme, že výraznejšie by mali byť dotknuté hlavne menšie a stredné banky. V menšej miere možno – práve väčšie banky. A tak ako aj pán Dvořáček spomínal, to, že bude pravdepodobne nižšia miera ziskovosti, sa môže následne prejaviť aj na nižšej miere schopnosti zvyšovať kapitál. Čo následne môže mať potom do budúca problém s naplňaním niektorých kapitálových vankúšov. Čiže už teraz upozorňujem bankový sektor, že je dôležité upraviť dividendovú politiku tak, aby aj v budúcnosti boli schopné plniť všetky kapitálové vankúše. Ďalej by som prešiel k reakcii Národnej banky, ale začnem možno trochu zo širšieho takého pohľadu, lebo to, čo sme si ukázali doteraz, je o tom, že máme dobré časy. Máme

dobré časy, rastové časy. Väčšinou v takýchto dobrých rastových časoch sa zabúda na to, že prídu aj zlé časy. Úprimne, pred krízou vlastne regulácia sa počas dobrých časov veľmi málo venovala finančnému sektoru. To platilo všeobecne vo svete. To znamená, keď boli dobré časy, nechali sme to na bankách, reagovali sme, až keď nastali zlé časy. Preto vlastne vznikla tá makroprudenciálna politika a tá vlastne nám prikazuje, aby sme v dobrých časoch eliminovali tie nerovnováhy, ktoré neskôr môžu spôsobiť vážne problémy. Pretože história nás učí, že semienka tých zlých problémov, ktoré prídu v budúcnosti, sa zasievajú práve v tých dobrých časoch. Čiže, sme v dobrých časoch, a preto my aj reagujeme. To je veľmi dôležitá message. Reagujeme dvoma spôsobmi: v prvom rade snažíme sa zvýšiť odolnosť bankového sektora, to znamená zvýšiť kapitál, pretože v dobrých časoch je dôležité, aby nahromadili niečo do svojich zásob a použili práve v tých zlých časoch, ale zároveň je dôležité aj eliminovať určité nerovnováhy. A tie nerovnováhy sa týkajú hlavne trhu úverov a trhu úverov na bývanie. Čiže preto, ako pán Dvořáček spomínal, už v roku 2014 sme prijali set odporúčaní a teraz v tejto fáze plánujeme to pretaviť do opatrenia. V podstate alebo – to je tá podstatná časť – je o tom, že odporúčania sa len pretavia do nejakej legislatívnej podoby, čiže pre trh to nie je žiadne prekvapenie, rovnako vy poznáte väčšinu tých vecí, čo sa týka LTV, maturity a mnohých iných oblastí, čiže to je podstatná časť, ale zároveň platí, že ten trh od roku 2014 sa nám trochu zmenil. Pohl sa nám. A pohl sa nám práve tým rastovým spôsobom, čiže aj my plánujeme predstaviť určité zmeny, nejakú rekalibráciu. Ale ako už pán Dvořáček spomínal, neočakávame, že by táto rekalibrácia mala priniesť nejaké výrazné zásahy do fungovania trhu úverov. Prvá tá zásadná zmena alebo vôbec prvá, o ktorej hovoríme, sa týka finančnej rezervy, ktorú by sme chceli predstaviť, a mala by tvoriť približne 20 % s tým, že postupne bude rozfázovaná. Tu možno len by som rád pripomenul, že čo je tá finančná rezerva, lebo veľakrát dostávame tú otázku. A tu si možno pomôžem takým príkladom, väčšina z vás, vidím, ste mladí ľudia, pravdepodobne máte úver. To znamená, máte úver, máte nejakú mesačnú splátku a máte svoj príjem. A teraz si predstavte, že by splátka vášho úveru tvorila 100 % vášho mesačného príjmu. Asi by ste tu takto pokojne nesedeli. To znamená, každý mesiac by ste pravdepodobne nervózne sedeli a čakali, či náhodou sa vám nejakým spôsobom nezníži príjem, či nepôjdete na maródku, to znamená - akýkoľvek negatívny šok. A rovnako sa to ani nám nepáči, čiže preto hovoríme, že má byť určitá rezerva. To znamená, tá splátka úveru nemôže tvoriť 100 % vášho disponibilného príjmu. Po odrátaní životného minima, ktoré je 200 EUR. Čiže, chceme stanoviť určitú rezervu, ktorá v podstate bude chrániť klientov, ale rovnako aj banky. Ale ako aj pán Dvořáček spomínal a po dohode s bankami sme sa rozhodli, že to rozfázujeme, na tomto slide máte napísané, ako by to malo

fungovať, čiže začne platiť od 1. 3. 2017 s tým, že na začiatku tá rezerva bude 5 % a stále sa bude postupne zvyšovať až na úroveň 20 %. Ale stále to považujeme za výsledok akéhosi zdravého rozumu, aby banky stále požadovali od klientov určitú rezervu splátky vo vzťahu k ich príjmom. Druhá zmena sa týka dodatočného limitu na LTV, akiste viete, že už v súčasnosti sme dali určitý limit na úvery s LTV nad 90 %, to znamená, koľko % z objemu nových úverov to môže tvoriť, teraz dávame dodatočný limit, to znamená ten, ktorý platil, platí naďalej, ale dávame ešte limit pre úvery s LTV nad 80 do 100 %. Tu by som veľmi rád zdôraznil, že v tomto prípade vychádzame z trhovej praxe. To znamená, ak sa pozriete na tento graf, toto je pohľad na to, ako v súčasnosti banky poskytujú úvery s LTV nad 80 %. Čiže tuto máte možnosť vidieť, je to rozbité na tie jednotlivé čiastky, ale máte možnosť vidieť, že úvery s LTV od 80 do 100 % v súčasnosti tvoria 47 % nových úverov. 47 – 46, čiže na tejto úrovni. To, čo chceme urobiť od 1. 1., povedať, že tá strecha alebo ten cap bude 50 %. Čiže ak sa pozriete na ten graf, neustále išli banky hore a my len stanovíme nejakú hornú hranicu, tak aby hore nemohli ísť. Čiže z toho principiálne vychádza, že v tom danom momente, keď to bude predstavené, ten dopad na trh nebude takmer žiadny. Samozrejme, pokiaľ sú nejaké banky, ktoré výrazne prekračujú tento limit, tak tie to môžu pocítiť. Ale pre nás je dôležitý práve tento trhový priemer. Čiže, ako som spomínal, neočakávame nejaké výrazné dopady v dôsledku týchto opatrení, skôr chceme stabilizovať situáciu. Ale v niektorých oblastiach trochu sprísniť. Čiže to je hlavný náš cieľ, preto, tak ako sme viackrát spomínali, v prvom rade chceme, aby sa poskytovali zdravé úvery, ktoré budú schopní ľudia splácať aj v horších časoch. Pán Dvořáček spomínal aj proticyklický kapitálový vankúš, čiže v júli Banková rada schválila takýto vankúš, do veľkej miery je tam súvis práve so silným rastom úverov na bývanie. Veľmi krátko k zhrnutiu, keďže nedošlo k nejakým výrazným posunom v týchto oblastiach, naďalej veľmi dôležité bude teda rast úverov na bývanie a to, aby sa naďalej poskytovali tieto úvery pri zdravých štandardoch, aby nedochádzalo k nejakému výraznému uvoľňovaniu, veľmi úzko to súvisí následne so schopnosťou splácať úvery, zadlženosťou, s trhom nehnuteľností a takisto určite veľkou výzvou pre banky bude obdobie nízkych úrokových sadzieb. Keďže, ako sme spomínali, má to veľký vplyv na ziskovosť celého bankového sektora, hlavne teda v nasledujúcich rokoch. Takže toľko z mojej strany, ďakujem pekne za pozornosť.

Martina Solčányiová, hovorkyňa NBS

Ďakujem pekne a nech sa páči, otázky, môžete sa pýtať.

Andrej Horváth, TA 3

Dobrý deň, tie podmienky pri zmenách hypotekárnych úverov sú už teda známe, naznačili ste, že bude sa to meniť aj pri spotrebiteľských úveroch, viete už povedať nejaké parametre, ako by sa to mohlo zmeniť? Ďakujem.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

Je to veľmi predčasná otázka, naozaj, v tejto fáze úplných príprav nekomunikujeme žiadne parametre, takže môžem povedať k tomu ale jednu vec, že určite to nerobíme tajne v kanceláriách, ale máme k tomu verejnú konzultáciu od počiatku s bankovým sektorom.

Jozef Ryník, Hospodárske noviny

Spomínali ste, že bola schválená novela o spotrebákoch v Národnej rade v predošlých dňoch, že či tam boli nejaké pozmeňovávky alebo tak, som nezachytil, a potom ten 8-percentný odvod, vy hovoríte, že teda keď to nebude retroaktivita, som to pochopil, tak je to v poriadku, v poisťovniach si to zrejme nemyslia, neviem, že či mali ešte nejaké pripomienky k tomu.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

Pokiaľ ide o spotrebiteľské úvery, tak nevidujeme nijaké pozmeňovacie návrhy, ktoré by prinášali niečo zásadne nové, ja som spomínal ten zákon najmä z toho dôvodu, že sa v ňom nachádza splnomocňovacie ustanovenie na to, aby sme vydali naše opatrenie, ktoré sa bude týkať regulácie potom poskytovania spotrebiteľských úverov, ktoré nebude také isté ako u úverov na bývanie, ale bude to obdoba pre tento druhý trh. Pokiaľ ide o 8 %, áno, povedal som, že 8 % nebude mať negatívny vplyv na finančnú stabilitu, predovšetkým zákon neobsahuje retroaktivitu a tým, že sa bude vzťahovať len na novo uzatvárané zmluvy, bude tam postupný nábeh. Čiže tým postupným nábehom sa odbúrало veľké množstvo negatívnych dopadov, ktoré by tu prišli skokovo a nárazovo od 1. januára, takže z tohto pohľadu sme to hodnotili, a preto sme povedali, že to nemá negatívny vplyv na finančnú stabilitu. Samozrejme, že keďže tento návrh bol prijatý len veľmi nedávno, poisťovne si teraz musia analyzovať tento návrh, čo pre nich znamená, a vyhodnocovať si tieto dopady v úplných detailoch a jednotlivostiach. Takže určite v tejto chvíli sú poisťovne zdržanlivé vo svojich vyjadreniach. To pokladám za celkom prirodzené. Ďakujem.

Jozef Ryník, Hospodárske noviny

...(prerušený záznam)... nábeh bude podobný ako tuto, že nejakého každého štvrt'roka, polroka alebo neviem...

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

Myslíte nábeh čoho?

Jozef Ryník, Hospodárske noviny

Teraz ste hovorili, že bude na ten 8-percentný odvod tiež nejaký postupný nábeh.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

Aha, áno, ale tam ide len o nejaký reporting a odvádzanie, tam je tiež zmena nejakej frekvencie, ale to je technická záležitosť. Ja som mal na mysli to, že ak sa to bude vzťahovať len na novo uzatvárané zmluvy, tak ten nábeh bude taký, ako sa tie nové zmluvy budú uzatvárať. Čiže v tom je tá postupnosť. Samozrejme, že u klientov nebude náklonnosť si nechať prehodnocovať zmluvy, pretože bude existovať predpoklad, že u novo uzatvorených zmlúv tá cena bude môcť byť o niečo vyššia. Čiže tento element tam nebol odbúraný, ale v zásade klient bude mať možnosť sa rozhodnúť.

Adrián Bobok, ČTK

Do akej miery zohralo pri vašich projekciách alebo bankového sektora odporúčania zachovania bankového odvodu na súčasnej úrovni, respektíve ak by tá daň klesala podľa toho pôvodného harmonogramu, malo by to nejaký vplyv na vaše odporúčania, boli by iné, boli by mäkšie alebo aj tá projekcia toho zisku by bola iná? Ďakujem pekne.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

Odporúčanie pre oblasť úverov na bývanie?

Adrián Bobok, ČTK

...(nekvalitný záznam)... projekciu ziskovosti.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

To je dané, to je jasné. Tie čísla sú vykvantifikované. Takže samozrejme, my to v tom započítané máme, v tom modeli.

Marianna Onuferová, Denník N

Ja sa chcem spýtať, že ktoré – aké argumenty bánk vás presvedčili, že ste tie vaše opatrenia odsunuli na neskoršie obdobie a viac ich rozložili, a potom – ktoré sú to tie jednorazové nejaké položky v hospodárskych výsledkoch bánk, ktoré ovplyvnia ich ziskovosť v tomto roku? Pozitívne.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

Dobre, poviem k opatreniu a potom tú druhú časť nechám na Mareka Ličáka. Musím povedať, že rokovanie so Slovenskou bankovou asociáciou nebolo ani nervózne, ani kontroverzné. My sme sa bavili naozaj o technických detailoch, dolad'ovali sme tam otázku nábehu, samozrejme my sme akceptovali ich pripomienku, že niektoré veci sa nedajú urobiť od 1. 1., preto niektoré ustanovenia tohto opatrenia sú odsunuté na 1. 3., aby sa mohli technicky na to pripraviť, to je úplne logické a normálne – tam sme s tým nemali problém. Takisto sme nemali problém rozložiť niektoré veci v čase, aby tam sa banky tomu mohli prispôbovať. To je spôsob, akým pracujeme štandardne. Keď si pozriete už naše odporúčanie, tam sme im dali nábehové krivky na rôzne požiadavky, takže to celkom normálna súčasť našich postupov.

Marianna Onuferová, Denník N

Ak sa môžem k tomu spýtať – je ten vyšší bankový odvod jedným z ich argumentov, že budú musieť platiť viac a keby vlastne sa obmedzili hneď 80-percentné hypotéky, tak proste by na tom tiež menej zarobili?

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

To priamo vôbec nesúvisí.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni v NBS

Ja ešte možno len doplním k tej predošlej veci, že k tým dvom novým veciam – to znamená LTV 80 a rezerva – banky nemali ani zásadnú pripomienku. To znamená, že k danému konceptu neprotestovali, to je veľmi dôležité. Čiže skôr len navrhovali to rozložiť v čase, ako pán Dvořáček hovoril. K tej ziskovosti – ten jednorazový vplyv je pomerne známy, už sme to, myslím, že komunikovali aj v predošlej správe, ktorú sme vydávali v septembri – je to obchodná transakcia s firmou Visa, ktorá v podstate vyplácala svoje podiely bankám. Dotklo

sa to viacerých bánk, čiže dotklo sa to takmer celého bankového sektora. A na tomto grafe máte možnosť vidieť, že tá svetlomodrá farba – to je v roku 2016 – to je hlavne vplyv predaja podielov Visa. Bez tohto by už bol pokles ziskovosti v roku 2016 – máte možnosť vidieť na tomto grafe.

Marianna Onuferová, Denník N

Môžete ešte povedať presné číslo, že tá transakcia so spoločnosťou Visa koľko priniesla bankám - proste o aké číslo?

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni v NBS

Nájdete to v správe, v hlave to nemám – keď mám byť úprimný.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

Ak sa nemýlim, v percentách to vieme povedať, pretože ten nárast je o 6 % a keby sme odrátali ten pokles 6 % - takže je to dokopy nejaký 14-percentný vplyv na sektor, ak je to len Visa, ak tam nie je ešte nejaký iný jednorazový vplyv.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni v NBS

Áno, nahrubo tak sa to dá asi.

Jozef Ryník, Hospodárske noviny

Včera som písal článok o hospodárení za tri štvrťroky a vlastne som si všimol, že banky aj znižovali opravné položky – či toto nevidíte ako riziko – robia to skoro všetky.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni v NBS

Opravné položky by vždy mali byť v súlade s tým, aké riziko máte v portfóliu. Čiže pokiaľ znižovali, znamenalo to, že riziko klesalo, čo v týchto dobrých časoch – ako sme ich nazvali – je úplne prirodzené. Máte nízke sadzby, vysoká zamestnanosť, príjmy idú hore – čiže to všetko vplýva na to, že veľká časť úverov, ktoré boli predtým kvalifikované ako zlyhané, sa presunula do štandardných – čiže znova začali normálne splácať. No a to umožnilo bankám v podstate to, aby opravné položky, ktoré mali na ne vytvorené – na tie zlyhané, aby znova uvoľňovali. Čiže je to úplne prirodzené v týchto časoch. A ešte možno pripomeniem jednu vec, že v tomto kontexte sa vyhodnocuje jeden indikátor - a to je pokrytie zlyhaných úverov

opravnými položkami – to nájdete pre každý bankový sektor – a napriek tomu, že opravné položky išli dole, tak stále to pokrytie je jedno z najvyšších, čiže stále je relatívne vysoké.

Jozef Ryník, Hospodárske noviny

Prepáčte, ešte jedna vec ma napadla – keď ste spomínali, že veľa ziskov odteká cez tie dividendy von – tých 75 % alebo tak som nejako zachytil – vy máte nejaké páky na to, aby ste banky prinútili, aby neodtekalo toľko?

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

No máme samozrejme - nie je to nikde povedané v zákone, ale banky musia naplňať kapitálovú požiadavku a keď ju nenapĺňajú, tak tým prirodzeným a najzákladnejším zdrojom, ale aj súčasne najkvalitnejším zdrojom kapitálu sú vlastné zdroje, ktoré sa produkujú zo zisku. To znamená, že pokiaľ dôjde k tomu – a Marek to tu ukazoval – tá kapitálová požiadavka bude narastať, pribúdajú tam rôzne buffery – napr. 0,5 % u proticyklického vankúša – banky budú musieť plniť tú požiadavku v súčte, to znamená – je to samozrejme pomerne zložitý výpočet, na individuálnej báze majú predpísanú kapitálovú požiadavku v rámci I. piliera, II. piliera, všetkých bufferov – keď sa im napočíta, tak sa im šplhá niekde k 15 %, no nebudú môcť odvieť dividendu po rozdelení hospodárskeho výsledku, ak nebudú spĺňať tú kapitálovú požiadavku v súčte napríklad minimálne 15 % - to je ten limit, ktorý ich bude držať.

Marianna Onuferová, Denník N

Ja sa chcem ešte spýtať k investičnému životnému poisteniu, na čo teda tiež dohliadate – v Poľsku minimálne veľké banky ho už neponúkajú, v Česku Allianz povedal, že od januára ho prestáva ponúkať – vy ste spokojní vlastne s tým vašim odporúčaním alebo beriete to tak, že stačí, že ste povedali poisťovniam, že ho nemajú ponúkať ako sporenie tento produkt alebo proste ešte chystáte nejaké odporúčania v tejto veci? Ste spokojní s tým, ako je ten produkt nastavený v slovenských podmienkach alebo treba s tým ešte niečo urobiť z pohľadu poplatkov a podobne?

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

Tak určite by vás prekvapilo, keby som povedal, že sme spokojní. My vidíme ten problém – keďže Národná banka má v svojej pôsobnosti aj oblasť ochrany finančného spotrebiteľa – predovšetkým ako otázku zmluvného vzťahu medzi tým klientom a otázkou, či v rámci týchto

zmluvných vzťahov boli dodržané všetky tie pravidlá, ktoré pre túto oblasť mali byť dodržané. Samozrejme, že to je problém individuálny, na zmluvnej báze, a potom existuje nejaký systémový problém. Ak si pozriete, tak IŽP u nás už nerastie a my riešime tieto veci naozaj veľmi dôsledne. V tejto fáze sa pozeráme na túto problematiku z toho aspektu ochrany finančného spotrebiteľa predovšetkým.

Ivana Michalová, Ekonomická univerzita v Bratislave

Ja by som sa chcela spýtať, že či budete do budúca prijímať aj nejaké ďalšie opatrenia súvisiace s tým, aby spotrebiteľia boli schopnejší splácať svoje záväzky vzhľadom na to, že sme na tom prvom mieste.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni v NBS

Tak, ako sme spomínali, teraz máme na stole hlavne opatrenie o úveroch na bývanie, ktoré už prináša niektoré novinky a podľa nás to by malo stačiť minimálne v tejto oblasti. Tiež sme spomínali pripravované opatrenie na spotrebiteľské úvery, ktoré by malo začať platiť – a vlastne robíme na ňom, bude platiť od budúceho roka. Takže to sú dva balíky, ktoré by v podstate mali, myslíme si, že v danej situácii stačiť.

Bianka Nagyová, Ekonomická univerzita v Bratislave

Ja by som sa vlastne chcela vrátiť k tomu medzinárodnému hľadisku – a mňa by zaujímal váš názor na aktuálnu politickú situáciu v USA, teda zvolenie pána prezidenta Trumpa – či teda predstavuje nejakú potenciálnu hrozbu narušenia finančnej stability Slovenska – napríklad prostredníctvom zvýšenia cien. Ďakujem.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni v NBS

Ťažko presne nájsť ten link medzi voľbami v Spojených štátoch a finančnou stabilitou na Slovensku, ale ak začnem veľmi hľadať, tak možno niečo nájdeme. Pomerne často sa spomína v súvislosti s touto voľbou riziko tzv. protekcionizmu, to znamená – stavania nejakých múrov, hraníc – a to teoreticky môže mať z nejakého strednodobého hľadiska dopad aj na nás, keďže obmedzí to určitým spôsobom obchod. Treba si uvedomiť, že banky v súčasnosti – aj keď sú stále rakúske, talianske – ale do veľkej miery sú to globálne banky. To znamená – akonáhle sa začne vytvárať tendencia stavania múrov, tak tie banky to budú výrazne pociťovať. Čiže skôr očakávame také nepriame dlhodobejšie dopady – nie ani priame, ale skôr ojaz cez tie rôzne iné kanály – čiže mohlo by to mať vplyv na celé bankové skupiny. Teraz sme narýchlo

diskutovali – aj tá reakcia finančných trhov na tú voľbu bola v podstate na začiatku možno trochu až prehnaná, ale hneď na začiatku sa trhy korigovali a stále viac si uvedomujú, že možno tá rétorika, ktorá bola pred voľbami, nebude platiť aj po voľbách – to je dôležité.

Martina Kláseková, Trend

Mňa by zaujímalo – keby mali banky plniť tie kapitálové vankúše, ktoré budú vlastne platné od augusta už teraz – koľké z nich by museli z budúročných ziskov ich vlastne dopĺňať možno do takej miery, že by museli celý zisk ponechať v banke – ak máte také odhady. Ďakujem.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni v NBS

Všetky banky v súčasnosti plnia tie požiadavky, skôr hovorím – tá obava prichádza o niekoľko rokov. V správe nájdete jeden graf, kde nájdete simuláciu možného vývoja ziskovosti, kde predpokladáme nejakú tú dividendovú politiku ako v minulosti – a tam uvidíte na tom grafe, že pokiaľ nezmenia tú politiku, tak myslím, že niekedy v roku 2018 je vlastne prvý rok, kde v podstate už ten priemer narazí na tú regulatórnu požiadavku. Ale v súčasnosti, aj budúci rok zatiaľ banky plnia tie požiadavky, ale ako som spomínal – trochu je problém v tom, že kapitál mierne klesá. Keďže rastú nám úvery a je taká dividendová politika, aká je.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom NBS

Ako regulátor by nebol dobrý regulátor, keby tým bankám predpísal ten zvýšený kapitál na druhý deň, pretože by vedel, že by v tom momente ten kapitál nespĺňali tie banky a oni ho musia spĺňať nepretržite. Preto oznamuje dopredu s veľkým časovým predstihom tieto požiadavky, preto aj u týchto kapitálových vankúšov tam existujú prechodné obdobia – my ho máme napríklad jeden rok pri tom proticyklickom kapitálovom vankúši – aby sa tie banky vedeli na to pripraviť. A keď si pozriete aj napríklad situáciu, ktorá tu bola napríklad v roku 2014 na európskom bankovom trhu po comprehensive assessment – teda po preverovaní bánk pri spustení bankovej únie – dostali banky šesť až deväť mesiacov čas na to, aby si pripravili kapitálové plány a ukázali regulátorovi, ako si budú vedieť doplniť ten kapitál, ktorý im pri tých stresových testoch chýbal. Takže vždy sa poskytuje bankám dostatočný – alebo podľa regulátora dostatočný – čas na to, aby sa táto kapitálová požiadavka naplnila. Pokiaľ ide o slovenské banky, tak je to naozaj špekulatívna otázka, pretože keď hovoríme, že majú kapitálovú požiadavku nad 17 % v priemere za sektor, tak tam asi takáto situácia by nemala byť.

Martina Kláseková, Trend

Ešte jednu otázku k hypotékam – pokiaľ ide o znalecké posudky – smerovalo niektoré z vašich odporúčaní aj k nim, že majú banky proste prísnejšie ako donedávna sa pozerat' aj na znalecké posudky a skôr tú odhadovanú hodnotu znížiť ako naopak?

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni v NBS

Nie, žiadne odporúčanie nesmerovalo týmto smerom, to znamená – že ako má vyzerat' takýto posudok, ale s tým, že to opatrenie – a ono je koniec koncov je otvorené – čiže máte možnosť si ho prečítať - tak obsahuje niektoré také princípy vlastne, ktoré sa týkajú oceňovania nehnuteľností – a to je vlastne na lepšiu komunikáciu medzi dohľadom a tou danou bankou. Ale tie princípy sú pomerne všeobecné, čiže nejdú tam žiadne konkrétne pravidlá, že – takto máš postupovať – ide o to, že na čo banka má pozerat', keď oceňuje tú nehnuteľnosť.

Martina Kláseková, Trend

Nerozumiem celkom prečo bolo nutné, že ste sa zamerali na tie princípy – znamená to, že banky v niečom proste z vášho pohľadu nepostupovali celkom korektne alebo...?

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni v NBS

Nie, keby to bolo o tom, že nepostupujú korektne, tak nasledujú prísne pravidlá, ktoré jasne povedia nejaké veci. Ale hovoríme – len dopĺňame nejaké veci, ktoré v regulácii neboli a sú to veľmi všeobecné princípy ako postupovať pri oceňovaní nehnuteľností, čiže nič konkrétne.

Jozef Ryník, Hospodárske noviny

Len dopĺňajúcu – hovorili ste, že pokles ziskovosti bude mať väčší dopad na menšie banky, nie na väčšie?

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni v NBS

V správe nájdete aj graf, kde vlastne vidíte projekciu ziskovosti pre veľké banky a tie ostatné banky. Takže je tam pomerne veľký rozdiel.

Martina Solčányiová, hovorkyňa NBS

V prípade, že nie je ďalšia otázka, tak ďakujem veľmi pekne za účasť, dovidenia.